

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1. Να βάλετε τα γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από το παλαιότερο:

- α. Α' Παγκόσμιος Πόλεμος
- β. Κίνημα στο Γουδί
- γ. Συνθήκη του Βουκουρεστίου
- δ. Επανάσταση με αίτημα την απομάκρυνση του Όθωνα
- ε. Κριμαϊκός Πόλεμος
- στ. Επανάσταση 3^{ης} Σεπτεμβρίου

Μονάδες 12

A2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.), Βενιζελισμός

Μονάδες 12

B1. Ποιες υπήρξαν οι επιπτώσεις από την άφιξη των προσφύγων στην αγροτική οικονομία της Ελλάδας.

Μονάδες 12

B2. Πως επέδρασαν οι οθωμανικές μεταρρυθμίσεις του Χάτι Σερίφ και Χάτι Χουμαγιούν στον ποντιακό ελληνισμό;

Μονάδες 14

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ. Αξιοποιώντας το παρακάτω παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις να διερευνήσετε τους λόγους που οδήγησαν στην επανάσταση του 1862 και την επακόλουθη απομάκρυνση του Όθωνα.

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ: «Ψήφισμα του Έθνους»

Τα δεινά της Πατρίδος έπαυσαν. Άπασαι αι επαρχίαι και η πρωτεύουσα συνενωθείσαι μετά του στρατού έθεσαν τέρμα εις αυτά. Ως κοινή δε έκφρασις του Ελληνικού Έθνους ολοκλήρου κηρύττεται και ψηφίζεται:

Η βασιλεία του Όθωνος καταργείται. Προσωρινή κυβέρνησις συνιστάται όπως κυβερνήση το κράτος μέχρι συγκαλέσεως της Εθνικής συνελεύσεως, συγκειμένη εκ των εξής πολιτών: Δημητρίου Βούλγαρη Προέδρου, Κωνσταντίνου Κανάρη, Βενιζέλου Ρούφου. Εθνική Συντακτική Συνέλευσις καλείται αμέσως προς σύνταξιν της Πολιτείας και εκλογήν ηγεμόνος.

Ζήτω το Έθνος! Ζήτω η Πατρίς!

Εγένετο εις Αθήνας εν έτει σωτηρίω 1862 και μηνί Οκτωβρίω τη δεκάτη αυτού.

Νικόλαος Μοσχονάς: *ΙΕΕ, ΙΓ', σ. 220*

Δ. Λαμβάνοντας υπόψη το παράθεμα και τις πληροφορίες του βιβλίου σας να αναφερθείτε στο χαρακτήρα του Κρητικού Συντάγματος του 1899 και να προσδιορίσετε τα κριτήρια, βάσει των οποίων η συντακτική επιτροπή προχώρησε στη διαμόρφωσή του.

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ: «Ο συντηρητικός χαρακτήρας του Κρητικού Συντάγματος του 1899»

Σύμφωνα με μια θεωρία, το σύνταγμα (σημ.: του 1899) είχε συντηρητικό χαρακτήρα επειδή ο λαός της Κρήτης - και τα δεκαέξι μέλη της συντακτικής επιτροπής - πίστευε ότι μια εκτελεστική εξουσία με ενισχυμένες αρμοδιότητες και απαλλαγμένη από κοινοβουλευτικούς περιορισμούς και επεμβάσεις βραχυπρόθεσμα θα συνέβαλε πιο αποτελεσματικά στην επίλυση των πολιτικών προβλημάτων του νησιού ... Οι συντάκτες της τελικής μορφής του σχεδίου του συντάγματος δεν θεωρούσαν οριστικό το καθεστώς της αυτονομίας, αφού δεν ικανοποιούσε τις εθνικές προσδοκίες των Κρητών. Η αρμοστέια αντιπροσώπευε γι' αυτούς ένα σύντομο μεταβατικό στάδιο, το προοίμιο της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Με την αντίληψη αυτή ως προϋπόθεση των συνταγματικών τους επιλογών, τα μέλη της επιτροπής ενίσχυσαν τις σχεδόν μοναρχικές εξουσίες του προσωρινού ηγέτη της Κρήτης, για να διευκολύνουν τη γρήγορη επίλυση των εσωτερικών προβλημάτων του τόπου τους και να αποκλείσουν τις πιθανές τραγικές συνέπειες (όπως η ήττα της Ελλάδας στον πόλεμο του 1897) που μπορούσαν να έχουν οι τυχόν εκτροπές των εκλεγμένων εθνικών αντιπροσώπων από τα πλαίσια της κοινοβουλευτικής δεοντολογίας.

Α. Μακράκη, *Ελευθέριος Βενιζέλος, σσ. 382-383*

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1. **στ.** Επανάσταση 3^{ης} Σεπτεμβρίου (1843)

ε. Κριμαϊκός Πόλεμος (1853-1856)

δ. Επανάσταση με αίτημα την απομάκρυνση του Όθωνα (1862)

β. Κίνημα στο Γουδί (1909)

γ. Συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913)

α. Α' Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918)

A2. Ε.Α.Π.: βλ. σχολ. εγχ. σελ. 153 «Η ελληνική κυβέρνηση ... οριστική στέγαση» και σελ. 155 «Η Ε.Α.Π. λειτούργησε...στους πρόσφυγες».

Βενιζελισμός: βλ. σχολ. εγχ. σελ. 48: «Στην περίοδο...του έθνους.»

B1. Βλ. Σχολ. Εγχειρ., σελ. 167-168: «Για ένα διάστημα...στην πατρίδα τους.»

B2. Βλ. Σχολ. Εγχειρ., σελ.245: «Το δυσμενές κλίμα...παλιές της δόξες.»

Ο Μ Α Δ Α Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Η

Γ. Στα τέλη της δεκαετίας του 1850 το ελληνικό πολιτικό σύστημα παρουσίαζε σοβαρές δυσλειτουργίες που αποδίδονταν εν μέρει και στο πρόσωπο του βασιλιά Όθωνα, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 75 – 76: «Η νέα γενιά... στα πολιτικά πράγματα».

Στις 10 Οκτωβρίου του 1862 οι επαναστάτες εξέδωσαν ψήφισμα με το οποίο εξέφραζαν την αναγκαιότητα αλλαγής των πολιτικών πραγμάτων. Ο στρατός έπαιξε κυρίαρχο ρόλο στον συντονισμό των ευρύτερων δυνάμεων σε όλη την ελληνική επικράτεια υλοποιώντας την καθολική διάθεση του ελληνικού λαού. Το βασικότερο σημείο πάνω στο οποίο στηρίχτηκε η επαναστατική διακήρυξη ήταν η κατάργηση της βασιλείας του Όθωνα, ο οποίος αποτελούσε προφανώς την προσωποποίηση όλων των «δεινών της Πατρίδος.» Τεκμήριο, άλλωστε, της πρόθεσης αυτής των επαναστατών αποτελεί το γεγονός ότι δύο μέρες μετά την σύνταξη του ψηφίσματος, στις 12 Οκτωβρίου ο Όθωνας υποχρεώθηκε να αποχωρήσει από την Ελλάδα, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 76: «Στις 12 Οκτωβρίου...τη χώρα.» Επιπλέον, οι επαναστάτες διεκδικούσαν ομαλοποίηση της πολιτικής ζωής και γι' αυτόν το λόγο ανήγγειλαν την σύσταση προσωρινής κυβέρνησης με σκοπό να κυβερνήσει μέχρι να συγκληθεί εθνική συνέλευση. Ως μέλη της προσωρινής αυτής κυβέρνησης ορίζονταν οι Δημήτριος Βούλγαρης και Κωνσταντίνος Κανάρης, εκπρόσωποι αντίστοιχα των παρατάξεων των πεδινών και των ορεινών κομμάτων που συγκροτήθηκαν αργότερα κατά τις διεργασίες της Εθνοσυνέλευσης του 1862-1864, καθώς και ο Βενιζέλος Ρούφος. Στο ψήφισμα, μάλιστα, καταγράφονταν και οι δύο στόχοι της εθνικής συνέλευσης που επρόκειτο να συσταθεί στο άμεσο μέλλον: η σύνταξη νέου Συντάγματος -για αυτό άλλωστε το ψήφισμα την χαρακτηρίζει και συντακτική- και η εκλογή νέου βασιλιά, βλ. σχ. εγχειρ., σελ 77: «Οι επαναστάτες... νέο σύνταγμα».

Δ. Αμέσως μετά την άφιξη του Γεωργίου στην Κρήτη το Δεκέμβριο του 1898 και τη ανάληψη των καθηκόντων του, άρχισε το δύσκολο έργο της οργάνωσης της «Κρητικής Πολιτείας». Μια νέα περίοδος ξεκίνησε για το νησί. Η περίοδος της αυτονομίας. Αρχικά ορίστηκε μια 16μελής Επιτροπή από 12 χριστιανούς και 4 μουσουλμάνους για να εκπονήσει το σχέδιο του Κρητικού συντάγματος. Παράλληλα προχώρησαν οι πολιτικές πράξεις, δημοσιεύτηκε το πρώτο σημαντικό διάταγμα «περί συγκροτήσεως της Κρητικής Συνελεύσεως» και προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη πληρεξουσίων. Η Κρητική Βουλή άρχισε τις εργασίες της στις 8 Φεβρουαρίου 1899 με 138 χριστιανούς και 50 μουσουλμάνους πληρεξούσιους. (Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 206 – 207 «Μέσα σε μια ... 8 Φεβρουαρίου 1899»).

Το Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας συντάχθηκε κατά το πρότυπο του ισχύοντος τότε ελληνικού συντάγματος και αφού εγκρίθηκε από το Συμβούλιο των Πρέσβων των Προστάτιδων Δυνάμεων στη Ρώμη, τέθηκε αμέσως σε εφαρμογή. Όμως το Σύνταγμα ήταν υπερβολικά συντηρητικό και παραχωρούσε στον Ηγεμόνα – το Γεώργιο – υπερεξουσίες που εύκολα θα μπορούσαν να τον οδηγήσουν σε δεσποτική συμπεριφορά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των υπερεξουσιών αποτελούσε η ρύθμιση που επέτρεπε στον ηγεμόνα να διορίζει απευθείας βουλευτές στη Γενική Συνέλευση, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 210: «Στο τέλος του 1904...από τον Πρίγκιπα.» Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ασάφεια στον ακριβή καθορισμό των αρμοδιοτήτων δημιουργούσε τριβές και προσωπικές αντιπαραθέσεις στο έργο της διοίκησης. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 207 «Το Σύνταγμα ... εφαρμογή» και σελ. 208 «Το θετικό ... διοίκησης».

Ο συντηρητικός χαρακτήρας του Συντάγματος επιβεβαιώνεται και από το παράθεμα όπου γίνεται λόγος για μια θεωρία σύμφωνα με την οποία τόσο ο λαός της Κρήτης όσο και η 16μελής συντακτική επιτροπή πίστευε ότι στόχος θα έπρεπε η επίλυση των εσωτερικών προβλημάτων του τόπου τους. Η αντίληψη αυτή τους οδήγησε στη διαμόρφωση μιας εκτελεστικής εξουσίας με ενισχυμένες αρμοδιότητες, χωρίς κοινοβουλευτικούς περιορισμούς και επεμβάσεις. Εξάλλου το καθεστώς της αυτονομίας δεν το θεωρούσαν οριστικό οι συντάκτες του Συντάγματος αλλά ένα μεταβατικό στάδιο, το προοίμιο της ένωσης με την Ελλάδα. Αυτή ήταν και η επιθυμία του Κρητικού λαού. Ενδεχομένως λοιπόν ο συντηρητικός χαρακτήρας του Συντάγματος να προέκυψε από το σκεπτικό αυτό. Οι υπερεξουσίες όμως του Ηγεμόνα και η συμπεριφορά του οδήγησαν σε μια σοβαρή εσωτερική κρίση στο νησί που εκδηλώθηκε με τη σύγκρουσή του με τους τοπικούς παράγοντες του νησιού και την επανάσταση στο Θέρισο.

Επιμέλεια

Καλουτσάκης Αγησίλαος • Λέκκας Αστέριος

εκπαιδευτικός οργανισμός

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ